

98. Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında Tek Şekilli, Çok İşlevli Yapım Ekleri¹

Lemi AKIN²

APA: Akın, L. (2023) Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında Tek Şekilli, Çok İşlevli Yapım Ekleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 1539-1560. DOI: 10.29000/rumelide.1409129.

Öz

Dillerin yaşamlarını uzun yıllar devam ettirebilmesi için üretkenliğe ve canlılığa ihtiyaçları vardır. Her dilin kuralları birbirinden farklı olduğu için bu devamlılığı farklı yollardan karşılarlar. Eklemeli dil grubunda olmayan Batı dillerinde, yeni kelime yapma yöntemlerinden biri olarak genellikle kelime birleştirme yolu tercih edilmiştir. Eklemeli dillerde ise yapım ekleri ne kadar fazla ve işlek olursa dil de o kadar canlı ve üretkendir. Türk dilinin üretkenliğini de bu yapım ekleri karşılar. Bu çalışmada, Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağızlarında var olan yapım ekleri karşılaştırılarak bunlarda ortak kullanılan yapım ekleri tespit edilmiştir. Bu yapım eklerinden tek şekilli, ancak çok işlevli yapım ekleri üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmuştur. İsimden isim, isimden fiil, fiilden isim ve fiilden fiil yapım eklerinde ortak olarak kullanılan yedi ek tespit edilmiş, hangi yapım eki için kullanılmış ise onunla ilgili örnekler verilmiştir. Araştırma sonunda, Türkçenin isim ve fiil köklerine getirilen yapım eklerinin daha çok isim yapma işlevinde kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağızlarında kesintisiz olarak kullanılan yapım eklerinin bütün yapım ekleri içindeki oranı da yaklaşık dörtte birdir. Bu da tespit edilen yapım eklerinin diğerlerine göre daha işlek, daha sürekli ve daha canlı olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi, Türkiye Türkçesi ağızları, Yapım Ekleri.

¹ Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %20

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 09.11.2023-**Kabul Tarihi:** 20.12.2023-**Yayın Tarihi:** 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1409129

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Tarafli Körleme

² Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Dr. Kırklareli University, Faculty of Art and Science, Department of Turkish Languages and Literature (Kırklareli, Türkiye), lemiakin@klu.edu.tr., **ORCID ID:** 0000-0001-5657-1281, **ROR ID:** https://ror.org/oojboe673, **ISNI:** 0000 0004 0399 5728, **Crossref Funder ID:** 100018347

Old Anatolian Turkish, Turkish Turkish and Turkish Dialects Unimodal and Multifunctional Construction Suffixes³

Abstract

Languages need productivity and vitality in order to survive for many years. Since the structures of each language are different from each other, they meet this continuity in different ways. In western languages, which are not in the additive language group, word combining is generally preferred as one of the methods of making new words. In additive languages, it can be said that the more and busier the construction affixes are, the more lively and productive the language is. The productivity of the Turkish language is also met by these suffixes. In this study, the construction affixes used in Old Anatolian Turkish, Turkish Turkish and Turkish dialects were compared and the common construction affixes used in these languages were identified. Then, these suffixes were reviewed again and the common single-form and multifunctional suffixes for each suffix were revealed. These are elaborated on in detail and examples are given for each of the seven suffixes. At the end of the article, it is seen that Turkish is mostly used in the function of making nouns with the construction suffixes brought to noun and verb roots. In addition, it has been determined that the number of construction affixes that are always used in Old Anatolian Turkish, Turkish Turkish and Turkish dialects without interruption is approximately one fourth. This shows us that the identified construction suffixes are busier, more continuous and more lively than the others.

Keywords: Old Anatolian Turkish, Turkish Turkish, dialects of Turkish, construction affixes.

Giriş

Dil; düşünceleri, istekleri, duyguları anlatmaya yarayan insanlar arasında iletişimi sağlayan doğal ve aynı zamanda sosyal bir varlıktır. Dil bireylerle var olmakla birlikte, aynı zamanda sosyal bir yapıdır da. Bu sosyal yapının kendine has kuralları vardır. Bu kurallar da bireyi veya bireyleri aşmaktadır. Bireylerin müdahalesi ile bu kurallar değiştirilemez. Bunların değişimi için uzun süreçler gerekir.

Her bireyin dili kendine has olmakla birlikte, bireyler belli kurallar çerçevesinde dili kullanmak zorundadır. Kural dediğimiz unsurlar ise dili meydana getiren kökler, ekler, bunların sıralanış şekilleri ve bunların anlamsal olarak dile kattığı karşılıklardır. Zaman içerisinde bu kuralların bazıları değişmeden devam eder, bazıları değişir, bazıları da kullanımdan düşebilir. Bu çalışmada, dilin bu kurallar çerçevesinde önemli unsurlarından biri olan yapım ekleri üzerinde durulmuştur. Yapım eklerinin Eski Anadolu Türkçesi Dönemi'nden günümüze kadar olan tarihî süreç içerisindeki kullanımı ile ağzlardaki kullanımını incelenmiştir.

³ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 20

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 09.11.2023-Acceptance Date: 20.12.2023-Publication Date: 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1409129

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

İsim veya fiillerin, kök ve gövdelerine yapım eki getirilmesi ile yeni kelimeler türetilir. Bu kelimelere türemiş kelimeler denir. Kelimelerin kök ya da gövdelerine gelerek kelimeye yeni ve farklı bir anlam kazandıran eklerle yapım eki denir. Türkçe yapım ekleri bakımından çok zengin bir dildir. İsim ve fiillere gelen eklerle binlerce farklı kelime türetmek mümkündür. Hengirmen'e (1998, s. 287) göre 1986 yılında Babil dil yarışmasında dünya birincisi olan ve şu anda da 50 dil bildiğini ifade eden Belçikalı dilbilimci Johan Vandewalle, Türkçe konusunda yaptığı bir bilgisayar programında, Türkçe bir fiil köküne gelen eklerin bu köke binlerce anlam kattığını kanıtlamıştır. Sadece bir fiil köküne gelen eklerin bu kadar anlam türetebilmesi, Türk dilinin zenginliğinin göstergelerinden biridir.

Korkmaz'a (2003, s. 31) göre isim kök ve gövdelerine getirilen ekler ile fiil kök ve gövdelerine getirilen ekler birbirinden ayırdırlar. Bu ekler türettikleri kelimelerin İsim ya da fiil oluşlarına göre de birbirilerinden farklıdır. Türkiye Türkçesinde türetme eki olarak dört farklı ek türü bulunur.

1. İsimden isim yapım ekleri (İİYE)
2. Fiilden isim yapım ekleri (FİYE)
3. İsimden fiil yapım ekleri (İFYE)
4. Fiilden isim yapım ekleri (FİYE)

Korkmaz'a (2003, s. 32) göre kelimeler gibi bazı eklerin de günlük hayatta canlılık-cansızlık, işleklik-az işleklikleri söz konusu olabilir. Bu durum zamana bağlı değişme ve gelişmelerle ilgilidir. *Çiçekçi, dondurmacı, kışlık, iyilik* örneklerindeki +CI/+Iık ekleri canlı ve çok işlek ekler oldukları hâlde; *başak, benek, balıkçıl, boyunduruk* örneklerinde kullanılan +Ak, +çİl ve +dİrİk ekleri işlek olmayan eklerdir. Araştırmanın amaçlarından biri de bu işlek olan ekler ile işlek olmayan eklerin tespitini yapmaktır.

Türkçe kelimeler içerisinde türemiş kelimeler oldukça fazladır. “*Türkçe Sözlük*’ün 5. baskısında on altı bini aşan Türkçe kökenli kelimenin yüzde 85’i türemiş kelimelerden meydana gelir. Bu sayıya derlenmiş kelimeler de dâhildir. Türkçede isim ve fiil türeten ekler içerisinde en sık kullanılanlar ve bunların türettiği kelime sayısı şu şekilde verilmiştir: -mak 3900, -lı 1700, -lık 1600, -cı 850, -la 750, -sız 700, -ma 500, -ş 100, -ç 110, -gın 109, -an 85, -gan 80, 31 -sal, 80 -cık, 77 -daş 45 adettir.” (Paylan, 2015, s. 30).

Gedizli'ye (2012, s. 3367) göre kelime ve cümle yapısı olarak Türkiye Türkçesine en yakın kullanıma sahip olan Eski Anadolu Türkçesi metinlerindeki Türkçe kökenli kelimelerin büyük bir kısmı varlıklarını devam ettirememişlerdir. Fakat dönemin yapım ekleri, hem şekil hem de işlevleriyle bazen değişmeden bazen de küçük değişikliklerle varlıklarını sürdürmektedir. Yapım eklerinin birçoğu türetme görevinde olan eklerdir. Korkmaz'a (2003, s. 32) göre bazı türetme ekleri ise gerçekte bir isim çekimi, bir sıfat veya başka nitelikte bir ek oldukları hâlde, zamanla kalıplaşma aşamasından geçerek ve de nitelik değiştirerek türetme ekine dönüşmüştür: *maymuncuk* “Her kilidi açmaya yarayan, demirden, eğri ve sivri araç”, *beylerce* “Büyük, beyaz, yuvarlak ve kokulu bir üzüm çeşidi”, *boğmaca* “Genellikle çocuklarda öksürük nöbetleriyle kendisini gösteren bulaşıcı bir hastalık” gibi.

Türkçede sıfat-fiil ekleri fiil çekim eki başlığı altında değerlendirilmektedir. Fakat bazen bunlar kalıplaşarak yapım eki olarak da kullanılır. Kalıplaşmış isim-fiiller için Hülya Savran (2010, s. 53) şu örnekleri verir: *çakmak, ırmak, yemek, gösteriş, bağış, buluş, kaplama, serpmeye, süzme* vb. Kalıplaşmış sıfat-fiiller için de Ramazan Salman (1999, s. 192) *yiyecek, yemiş, geçmiş, dolmuş, düzen, kazan, bakan* vb. örneklerini verir. Kalıplaşmış zarf-fiiller için de Mustafa Argunşah (2011, s. 58-59) *dolaylı, göre, ayırı, öte* vb. örneklerini vererek bunların oluşumunu açıklar.

Bazı yapım eklerin kullanımı da Türkçede çok yaygın değildir. Muharrem Ergin (1993, s. 165.) +cIIAyIn eki için bugün nadir kullanılan fakat Eski Anadolu Türkçesi Dönemi'nde bencileyin, buncılayın, bizcileyin vb. örneklerde, “gibi, kadar” anlamı ile varlığını sürdürdüğünü belirtir. Yine -cİğAz, -cUğAz eklerinin de küçültme fonksiyonu ile yapım ekleri içerisinde ele alınması gerektiğini söyler.

“Son zamanlarda bazı dilbilgisi kitapları ve dersane kaynaklarının birçoğunda -sIz eki için “olumsuzluk eki” terimi kullanılmaktadır. Bu ek, kullanılış ve örneklerine bakıldığında, olumsuzluk değil, “bulunmama”, “zıtlık” ve “yokluk” ifade etmektedir. Dilbilgisi terimleri sözlüklerinde “olumsuzluk” ve “olumsuzluk eki” terimleri yüklem, eylem veya eylem soylu kelimeler temel alınarak açıklanmıştır. Yani isimler için “olumsuzluk” terimi uygun değildir. Bu da gösteriyor ki, isimlerden zıtlık, bulunmama ve yokluk ifade eden isimler yapan -sIz ekine “olumsuzluk eki” demek uygun değildir.” (Erten, 2007, s. 1168) diyerek -sIz ekinin de yapım ekleri içerisinde yer alması gerektiğini ifade eder.

1. Çalışmanın yöntemi ve amacı

Bu çalışmada, Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan yapım ekleri çeşitli kaynaklar taranarak tespit edilmiştir.⁴ Elde edilen veriler doğrultusunda yapım ekleri tasnif edilip tablolaştırılmış en işlek yapım ekleri belirlenmiştir. Çalışmanın sınırlılığı nedeniyle Osmanlı Türkçesi kapsam dışında bırakılmıştır. Öncelikle Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan yapım ekleri farklı kaynaklar taranarak ortaya konmuştur.⁵ Ayrıca Türkiye Türkçesi ile Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan yapım ekleri tespit edilip listelenmiştir. Son bölümde ise bu üç başlıkta kullanılan tek şekilli, çok işlevli yapım ekleri belirlenmiştir. Çalışmanın asıl amacını oluşturan bu bölümde Eski Anadolu Türkçesinden beri en işlek yapım ekleri tespit edilmiştir. Daha sonra da bu ekler, örnekler verilerek incelenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, dilbilgisi kitaplarında ve yazılı metinlerde yaşayan yapım eklerinin ağızlarda da var olup olmadığını tespit etmektir. Diğer bir deyişle, hem yazılı kültürde hem de sözlü kültürde tarihî süreç içerisinde kesintisiz bir şekilde varlığını devam ettiren yapım eklerinin hangileri olduğu ortaya konulmuştur. Bu yapım eklerinin ortaya konması, aynı zamanda Türkçenin en güçlü ve en işlek yapım eklerinin tespit edilmesi anlamına da gelmektedir. Yine bu ekler içerisinde tek şekilli, çok işlevli yapım eklerinin hangileri olduğu sorusu da cevaplanmaya çalışılmıştır.

2. Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan yapım ekleri

İnceleme sonucunda Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan yapım ekleri sayı bakımından Türkiye Türkçesindeki yapım ekleri ile hemen hemen aynıdır. Fakat ağızlarda kullanılan yapım eklerine göre daha azdır. Bu döneme ait çalışmalar tarandığında, 214 yapım ekinin kullanıldığı tespit edilmiştir.⁶

⁴ Bu kaynaklar, belirtilen başlıklar açıklanırken dipnot olarak verilmiştir.

⁵ Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan yapım eklerinin tespitinde şu kaynaklar taranmıştır: Gülcan Genc (2005), *Eski Anadolu Türkçesinde İsimden İsim Fiilden İsim Yapma Ekleri ve Fonksiyonları*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul; Gürer Gülsevin (2007), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları; Gürer Gülsevin, Erdoğan Boz (2010), *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi; Faruk Kadri Timurtaş (1977), *Eski Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Kapı Yayınları; Kâzım Köktekin (2008), *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Fenomen Yayınları; Muhammet Yelten (2009), *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını; Mustafa Özkan (1997), *Tarih İçinde Türk Dili*. İstanbul: Filiz Kitabevi; Mustafa Özkan (2009), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi; Vahit Türk, Şaban Doğan, Yasin Şerifoğlu (2015), *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları; Zeynep Korkmaz (1973), *Marzubân-nâme Tercümesi (Sadru'd-din Şeyhoğlu) İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.

⁶ 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başında yazılmış *Süleymân-nâme-yi Kebûr* gibi Eski Anadolu Türkçesi'nden Osmanlı Türkçesi'ne geçiş döneminde yazılmış bazı eserlerdeki yapım ekleri listeye dâhil edilmemiştir. Örneğin, isimden isim yapım eki +Aş, fiilden isim yapım eki -At gibi ekler listeye dâhil edilmemiştir. Okan Celal Güngör, Beytullah Bekar,

Bunlardan 75'i isimden isim, 71'i fiilden isim, 31'i isimden fiil ve 34'ü fiilden fiil yapım ekidir. Toplam 211 ekin 146'sı isim yapan, geri kalan 65'i da fiil yapan eklerdir. Bu eklerin yüzde 69'u isimleştirme işlevinde kullanılmıştır.

İİYE		FİYE		İFYE	FFYE
+A	+gAn	-A	-k/-(I)k/-(U)k	+A-	-A-
+AcUk	+gıl	-AcAK	-kA	+Al-	-AlA-
+Aç	+gU	-Aç	-kU	+An-	-Ar-
+AgU	+ı	-(y)AGAn	-kUc	+Ar-	-Aş-
+Ak	+Ik	-ağ	-kUn	+Aş-	-ç-
+Al	+Il/Ul	-Ak	-l	+At-	-DAr-
+AlAk	+In/+Un	-Am	-(ğ)Ilk	+cI-	-DIr/-/DUr-
+An	+(I)ncI/+(Ü)ncI	-An	-(I)m/-(U)m	+DA-	-GUr-
+Ar	+(s)I	-AnAK	-mA	+et-	-I/-/U-
+ArU	+k/(U)k	-Ar	-mAC	+gIr-	-k/-(I)k/-(U)k-
+Aş	+kek	-arca	-mAcA	+I-/+U-	-Ir-
+Az	+KI	-Az	-mAK	+Ik-/Uk-	-It-
+Ay	+l	-CAK	-mAl	+IncI-	-l/-/-(I)l/-(U)l-
+C	+lA	-ç	-mAn	+i/ürge-	-lA-
+ CA	+lAk	-D	-mAz	+(U)k-	-lI-
+CAk	+lAn	-dI/-dU	-mIk/-mUk	+kI-	-mA-
+CI	+lAyIn	-dUr	-mIş	+kIr-	-mAş-
+cIk/+cUk	+II/+IU	-ersük	-mI	+l-	-nA-
+Cil	+lIK/+lUk	-(y)esi/-	-mUK	+lA-	-(ü)msin-
+cIlAyIn	+mAn	(a)su	-mUr	+lAn-	-n/-/-(I)n/-/-(U)n-
+cIn	+mAz	-esiye	-n/-/-(I)n/-/-(U)n	+lAş-	-p-
+cIr	+mIş	-g	-nç	+n-	-r/-/-(U)r-
+cIgAz	+mtuk	-GA	-r	+r-/+(U)r-	-(ü)rsin-
+cUgAz	+n	-gAç	-sAk	+rA-	-sA-
+dA	+nCI	-GAN	-sI/-sU	+rkA-	-sI-
+dAk	+ndI/ +ndU	-GI/-GU	-ş/-/-(I)ş/-/-(U)ş	+sA-	-ş/-/-(I)ş/-/-(U)ş-
+dAm	+rA	-gIn/-gUn	-t/-/-(I)t/-/-(U)t	+sI-	-t/-/-(I)t/-/-(U)t-
+DAsI	+rAk	-gmA	-tU	+şA-	-Ul-
+dAş	+sagı/+sagu	-gUç	-U	+tA-	-Ur-
+dI/+dU	+sAk	-GUçI	-UCI	+tAl-	-Ut-
+dIç	+sI	-GUN/-hun	-Uç	+tAr-	-v-
+dIn	+sIz /+sUz	-I/-U	-Ut		-y- (<-d-)
+dIz/+dUz	+sUk	-(y)IcI/-	-v		-z-
+dUrUk	+sUl	(y)UcI	-z		-zUr-
+gA	+şAr	-IlU			
	+şIn	-In/-Un			
	+tA	-InCA			
	+tUk	-(I)nç/-			
	+vAş	(U)nç			
	+z	-Ir			

Muhammet Kaya (2023), *Firdevsi-yi Rûmî Süleymân-nâme-yi Kebîr (36. Cilt) Giriş-İnceleme-Dizin-Tıpkıbasım*. İstanbul: Kriter Yayınları, s.23.

Tablo 1. Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan yapım ekleri**3. Türkiye Türkçesinde kullanılan yapım ekleri**

Türkiye Türkçesi yapım ekleri bakımından oldukça zengindir. Birçok varlık ve hareket ismi yapım ekleriyle türetilmiştir. Bir kökten yapım ekleri vasıtasıyla farklı isimler ve fiiller türetebilme kabiliyeti, Türk dilinin ne kadar canlı ve güçlü bir dil olduğunu göstermektedir. Türkiye Türkçesindeki yapım eklerinin tespitinde farklı kaynaklar taranmış⁷ ve toplamda 218 yapım eki tespit edilmiştir. Bunlardan 82'si isimden isim, 81'i fiilden isim, 20'si isimden fiil ve 35'i fiilden fiil yapım ekleridir. Toplam 218 ekin 163'ü isim yapan, geri kalan 55'i de fiil yapan eklerdir. Bu eklerin yaklaşık yüzde 75'i isimleştirme işlevinde kullanılmıştır.

İİYE		FİYE		İFYE ⁸	FFYE
+A	+I	-(y)A	-(y)IşIndA/-	+A-	-A-
+Aç	+Im	-(y)AcAk	(y)UşUndA <	+Al- <+A-l-	-AkIA-
+AdAk (<+dA-k) ⁹	+imser	-(y)An	-	+An- <+A-	/-kIA
+AğI (<+A-gı)	+imtik	-(y)ArAk (< -	(y)Iş+I+n+d	n-	-AlA-
+Ak	+Iş	(y)ArAk)	A	+Ar- <+A-	-Ar-
+An	+k	-Aç	+III	r-	-AsI-
+Ar	+kA	-AgAn/-AğAn <	+Inç	+Aş- <+A-	-DAR-
+Ay	+kAn	-A-gAn	+IngIç	ş-	-Dİr/-
+Az	+kAk	-Ak < -gAk	+Iz	+At- <A-t-	DUR- <-
+CA	+ki (+kü)	-Al	-iken/-ken,	+dA-	t-Ur-
+CAğIz	+IA (<+IA-g)	-AlAk (< -AlA-k)	(y)ken < er-	+I-/+U-	-ekle-
+CAk	+IAk (<+IA-k)	-AlI < -gAlI	ür-ken	+k/(I)k-	-erle-
+CI/+CU	+IAmA (<+IA-	-Am	-k	/(U)k-	-gIn-
+cIğAz/+cUğAz	mA)	-AmAç (< -A -	-I/-(I)I/-(U)I	+kIr-	-gUr-
+CIk/+CUk	+IAr	mAç)	-m, -(I)m/-	/(U)k-	-I-/U-
+CIl/+CUl	+IArI	-AmAk (-A-	(U)m	<+k-(I)r-	-Ir-
+CIIn/+CIUn	+IAyIn	mAk)	-mA	+I-	-ikse-
+cIIAyIn	+IAz (<+IA-z)	-AnAk	-mAcA (-	+IA-	-iktir-
+ç	+II/+IU	-Ar	mAcA)	+IAIn- <+IA-	-imse-
+dA	+IIk/+IUK	-ArI	-mAç	n-	-irge-
			-mAdAn/-	+IAş- <+IA-	-işle-
			mAdIn	ş-	

⁷ Enfel Doğan (2014), "Türkiye Türkçesinde Addan Zarf Türeten Birleşik Ekler Üzerine", *İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 50, 11-28; Günay Karaağaç (2013), *Türkçenin Dilbilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları; Hamza Zülfiyar (1991), *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Ankara: TDK Yayınları; Kerime Paylan (2015), *Türkçede Kelime Türetme Yollarına Genel Bir Bakış*, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli; Mehmet Gedizli (2012), "Türkçede Tek Şekli ve Çok İşlevli Yapım Ekleri", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7/4, 3351-3369; Mehmet Hengirmen (1998), *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi; Muharrem Ergin (2009), *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım; Mustafa Öner (2006), "Türkçede İsimden Fiil Yapımı Üzerine Notlar", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C 3, S 1, s. 60-76.; Tahsin Banguoğlu (2000), *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları; Vecihe Hatipoğlu (1981), *Türkçenin Ekleri* (2 b.). Ankara: TDK Yayınları; Zeynep Korkmaz (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

⁸ Tablodan da anlaşılacağı üzere FİYE en az kullanılan yapım ekidir. EAT ve ağızlarda da diğer eklerle göre daha az kullanılmıştır. Öner yaptığı çalışmada bunu şu şekilde açıklar "İsimlerden morfolojik yolla fiil yapımının dil tarihi içinde giderek azaldığı, yapımın bu şubesi yerine, ismin sentaktik yolla (yardımcı fiil kullanarak) filleştirildiğini söyleyebiliriz." Mustafa Öner (2006), "Türkçede İsimden Fiil Yapımı Üzerine Notlar", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C 3, S 1, s. 74.

⁹ Bazı çalışmalarda bu ek ile birlikte yine İİYE olarak kullanılan +IAmA, +IAyIn, +CAk, +cIIAyIn, +IArI, +sIzIn ekleri addan zarf türeten ekler sınıfında değerlendirilmiştir: Enfel Doğan (2014), "Türkiye Türkçesinde Addan Zarf Türeten Birleşik Ekler Üzerine", *İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 50, s. 27.

+dAk (<+dA-k)	+mAn	-AsI (< -gA + sIğ)	-mAk	+(I)msA- /+(U)msA- <+(I)m+sA- /+(U)m+sA -	-iy- -k-/ (I)k-/ (U)k- -l-/ (I)l- / (U)l- -mA- -mAlA- < - mA+lA- -mAş < -m+A- ş- -msA- -n-/ (I)n-/ (U)n- -nA- -p- -r-/ (I)r- / (U)r- < ET - (U)r- -sA- -ş-/ (I)ş- / (U)ş- + tIr-/ tUr- -t-, - (I)t-/ (U)t- -y- < -d- -(I)z-/ (U)z-
+dAki (<+dA-ki)	+msAr	-baç ¹⁰	-mAklA (<mak+ile)		
+DAm (<+dA-m)	+n	-cA	-mAksIzIn (< -		
+dAn	+nCI	-cAk	mAk+sIz+In)	+r/(I)r- /+(U)r-	
+DAş	+r	-cAmA	-mAktAnsA < -	+(I)rgA-	
+dIrIk/+dUrUk (<+dUr-Uk)	+rAk	-cAsInA < +cA+sI+nA	mAk+tAn+i-se	+rA-	
+dIz/+dUz	+rA	-ç	-mAl	+sA-	
+el	+sA	-DI/-DU	-mAlI (< - mA+II)	+sI-	
+elek	+sAk (<+sA-k)	-DI mI/-DU mU (<-DI + mI)	-mAn		
+eri	+sAl	-DIk/-DUk	-mAz		
+GA	+sI/+sU (<+sI-g)	-DIkçA/-DUkçA (-DIk/-DUk +çA)	-mAzIlk < - mAz+Ilk		
+gAk/+kAk	+sIk/+sUk	-DIktA/-DUktA (< DIk+tA),	-(I)mII/- (U)mIU (< - (I)m+II/- (U)m+IU)		
+GAN	+sIl/+sUl	-DIğIndA/-DUğUndA (<DUk+I+n+dA)	-mIk/-mUk		
+gIl, +gIllAr	+sIz/+sUz	-gA	-mIş/-mUş		
+Ik/Uk	+sIzIn (<+sIz+In)	-gAç	-mUr		
+l/(I)l/+(U)l	+sIzIlk/sUzIUk	-GAN	-n, -(I)n/- (U)n		
+(I)msI/+(U)msU (<+m+sIğ)	+şAr	-GI/-GU	-nAz		
+(I)mtIrak/+(U)mtIrak<mti+ra k	+şIn	-gIç/-gUç	-pAk		
+(I)n/+(U)n	+t/(I)t/+(U)t	-GIn/-GUN	-r, -(I)r/-(U)r		
+(I)ncI/+(U)ncU	+tay	-I/-U (< -(I)g/- (U)g)	-sAk		
+Ir/+Ur	+tI/+tU	-(y)IcI/-(y)Ucu (< -gUçI < - gU+çI	-sAl		
	+z/(I)z/+(U)z	-Iç/-Uç (< - gIç/-gUç)	-sI/-sU < - sIk (-g)/-sUk (-g)		
		-Ik/-Uk, -k (ET -yUk)	-t, -(I)t/-(U)t		
		-(y)Ip/-(y)Up	-tI/-tU/- (I)ntI/- (U)ntU (< - (I)n- + -tI/- (U)n- + -tU)		
		-Ir	-v, -(A)v		
		-(y)Iş/-(y)Uş	-vAn		
			-(A)z		

Tablo 2. Türkiye Türkçesinde kullanılan yapım ekleri

4. Eski Anadolu Türkçesinde kullanılıp Türkiye Türkçesinde kullanımından düşen yapım ekleri

Eski Anadolu Türkçesi ile Türkiye Türkçesinde kullanılan yapım eklerinin sayıları hemen hemen aynıdır. Fakat Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan birtakım yapım ekleri zamanla kullanımından düşmüş, Türkiye Türkçesinde de bazı farklı yapım ekleri ortaya çıkmıştır. Eski Anadolu Türkçesi

¹⁰ Az sayıda örneği vardır. Dönüşlü fiillere gelerek n > m değişikliğine yol açar: dolambaç, saklambaç.

Dönemi'nde 22 İİYE, 19 FİYE, 11 İFYE ve 13 FFYE olmak üzere 65 yapım eki kullanımdan düşmüştür. Bu dönemde kullanımdan düşmüş yapım eklerinin Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan bütün yapım eklerine oranı yaklaşık yüzde 30'dur. Yaklaşık bu oranda yeni yapım eki Türkiye Türkçesine dâhil olmuştur.

İİYE (22)	FİYE (19)	İFYE (11)	FFYE (13)
+AcUk	-ArcA	+At-	-Aş-
+ALAk	-dUr	+cI-	-ç-
+ArU	-ersük	+gIr-	-It- (az-ı-t-, tozu-t-, ak-ı-t- vb.)
+Aş	-esiye	+IncI-	-lA-
+Az	-(ğ)llk	+i/ürge-	-lI-
+cIr	-gmA	+kI-	-sI-
+cUgAz	-GUn/-hUn	+n-	-Ul- (vur-u-l-, koş-u-l- vb.)
+DAsI	-IlU	+tA-	-Ur-
+dıç	-In/-Un	+tAl-	-Ut-
+dIn	-IncA	+tAr-	-(ü)msin-
+gU	-kA	+ü-	-(ü)rsin-
+Il/Ul	-kU		-v-
+lAn	-kUc		-zUr-
+mAz	-kUn		
+mIş	-mI		
+mtUk	-mUK		
+ndI/ +ndU	-nç		
+sağı/+sagu	-ş/-(I)ş/-(U)ş		
+sUk	-z		
+tA			
+tUk			
+vAş			

Tablo. 3 Eski Anadolu Türkçesinde kullanılıp Türkiye Türkçesinde kullanımdan düşen yapım ekleri.

5. Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan yapım ekleri

Yazı dilinde var olan yapım ekleri ile Türkiye Türkçesi ağızlarında varlığını devam ettiren yapım ekleri karşılaştırdığında, ağızlarda kullanılan yapım eklerinin çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu da konuşma dilinin yazı diline göre daha serbest olmasından kaynaklanır. Konuşmanın akıcılığı içerisinde daha fazla yapım eki kullanımı gerçekleşir. Fakat bu her zaman gramer kuralları çerçevesinde olmaz. Ağızlarda incelik-kalınlık, düzlük-yuvarlaklık uyumu görülmeyebilir.

Türkiye Türkçesi ağızlarında toplam 325 yapım eki tespit edilmiştir.¹¹ Bunlardan 133'ü isimden isim, 97'si fiilden isim, 34'ü isimden fiil ve 61'i fiilden fiil yapım ekidir. Toplam 325 ekin 230'u isim yapan, 95'i de fiil yapan eklerdir. Bu eklerin yüzde 71'i isimleştirme işlevinde kullanılmıştır.

¹¹ Türkiye Türkçesi ağızlarındaki yapım eklerinin tespitinde Ferdi Güzel'in çalışmalarından istifade edilmiştir: Ferdi Güzel (2015), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Söz Yapımı*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Dili Bilim Dalı (Doktora Tezi): Elazığ; Ferdi Güzel (2018), "Türkiye Türkçesi Ağızlarında Yapım Ekleri I: Yazı Dilinde Bulunmayan Yapım Ekleri", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - BELLETEN*, 66, 73-112; Ferdi Güzel (2020), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Söz Yapımı*. Ankara: TDK Yayınları.

İİYE		FİYE		İFYE	FFYE
+A	+(I)l/(U)l	-(y)A	-GIr/-GUr	+A-	-A-
+Aç	+In/+Un	-(y)AcAk	-GIIt/-GUt	+Al-	-AkIA-
+AdAk	+Ir/+Ur	-AcAn	-I/-U	+AlA-	-Al-
+AdAn	+Iş/+Uş	-Aç	-(y)IcI/-(y)UcU	+An-	-AlA-
+AdAnAk	+(I)k/(U)k	-AğAn	-GIIn/-GUn	+Ar- (< +gAr-; +A-r-)	-An-
+AğI	+kA, +ko	-AğI	-GIIntI/-GUntU	+Ar- (< er-)	-AnIA-
+Ak	+ki	-Ak	-Iç/-Uç	+Aş-	-Ar-
+Al	+lA	-AkI	-(I)k/-(U)k	+At-	-ArIA-
+AlAk	+lA (< + lA - g)	-Al	-(I)l/-(U)l	+CA-	-Aş-
+Am	+lAç	-AlAç	-lAmA	+CI-/ +CU-	-AtIA-
+AmAç	+lAğI	-AlAk	-(I)m/-(U)m	+CIk-/ +CUk-	-cA-
+AmAk	+lAk	-AlgA	-mA	+cIn-/ +cUn-	-CALA-
+AmIk/+AmUk	+lAmA	-Am	-mAcA	+DA-	-CI-/ -CU-
+AmAn	+lAn	-AmA	-mAç	+DIr-/ +DUr-	-CIk-/ -CUk-
+An	+lAyIn	-AmAç	-mAk	+GA-	-CIn-/ -CUn-
+AnAk	+lAz	-AmAk	-mAl	+I-/ +U-	-ç-
+AnI	+lI/+IU	-AmAn	-mAn	+(I)k-/ +(U)k-	-DA-
+AntA	+lIç/+IUç	-AmAt	-mAntA	+kIr-/ +kUr-	-DALA-
+ApA	+lIk/+IUk	-(y)An	-mAntI	+(I)ksA- /+(U)ksA-	-DAR-
+ar	+(I)m/+(U)m	-AnA	-mAr	+lA-	-DIr-/ -DUr-
+At	+mA	-AnAk	-mAz	+lAn-	-GA-
+Ay	+mAç	-ArAk	-mIk/-mUk	+lAş-	-GAlA-
+Az	+mAk	-ArcA	-mIl	+lAt-	-GI-
+biç	+mAl	-ArgI	-mIr/-mUr	+(I)msA-/ +(U)	-gIIA-/ -gUIA-
+CA	+mAldAk	-ArI	-mIş/-mUş	msA-	-GIIn-/ -GUn-
+CAğIz, +CIğAz	+mAn	-AsI	-mIt/-mUt	+(I)msI-/ +(U)	-GIr-/ -GUr-
+CAk	+mAr	-At	-(I)mI/-(U)mIU	msU-	-GIIt-/ -GUt-
+CALIk	+mAt	-Az	-(I)msAk/-(U)msAk	+(I)r-/ +(U)r-	-I-/ -U-
+CAn	+mcAk	-CA	-(I)msIk/-(U)msUk	+(I)rgA-	-(I)k-/ -(U)k-
+cAnA	+mçIl	-cAk	-(I)msIrAk/-(U)msUrAk	+sA-	-(I)ksA-/ -(U)ksA-
+CI/ +CU	+mIk/+mUk	-cAmA			-(I)ktIr-/ -(U)ktUr-
+CIk/ +CUk	+mIr/+mUr	-cAn			-(I)l/-(U)l-
+CIl/ +CUl	+(I)msAk	-cI			

+cİlah/+culah	+msAvİ	-cİk/cUk	-msur	+sİ/+sU-	-İA-
+cİİAyIn	+(I)msİ/+(U)msU	-cIn	-(I)n/-(U)n	+sİk/+sUk-	-İAn-
+cİİİk/+cUİUk	+(I)msUrAk	-DA	-nAl	+sIn-/+sUn-	-İAş-
+Cİn/+CUn	+msUk	-dAç (<- DAçİ)	-(I)nç/-(U)nç	+sİr-/+sUr-	-mAlA-
+(I)ç/+(U)ç	+mtİ	-DI/-DU	-r, -Ar, -(I)r/ (U)r	+sİrA-/+sUrA-	-mAn-
+dAç	+(I)mtİk/+(U) mtUk	-DIç/dUç	-sAk		-mArlA-
+DAk	+(I)mtİrAk/+(U) mtİrAk	-DIk/-DUk	-sAl		-mAş-
+DAİİk	+(u)mtul	-dİrİk/ dUrUk	-sAn		-mAzİAn-
+dAm	+mUş	-GA	-sİ/-sU		-(I)msA-/-(U)
+dAn	+(I)n/+(Un)	-GAç	-sİk/-sUk		msA-
+DAş	+(I)ncİ/+(U)ncU	-GAl	-sİİ		-(I)msİ/- (U)msU-
+dİç/+dUç	+(I)ntİ/+(U)ntU	-GAn	-sIn		-(ü)msüre-
+dİk/dUk	+o	-gAz	-(I)ş/-(U)ş		-(I)n/-(U)n-
+dİm/+dUm	+oş	-GI/-GU	-(I)t/-(U)t		-nAş-
+Dİr/+DUr	+(I)r/+(U)r	-GIç/-GUç	-tİ/-tU		-(I)p-
+Dİrİk/+DUrUk	+rAk	-Gİİ/GUİ	-vİk/-vUk, - yİk/		-pA-
+dİrİm/+dUrUm	+sA		-yUk		-(I)r/-(U)r-
+DİrmA/+DUr- mA	+sAvİ (< +sAğİ)		-(I)z/-(U)z		-(I)rgA-
+eğİn (< +eğün)	+sAk				-sA-
+eli	+sAl				-sİ/-sU-
+GA	+sAlİk				-sİk/-sUk-
+GAç	+sAn, +sAnj				-sİt/-sUt-
+GAn	+sİ/+sU (< +sİ-g)				-(I)ş/-(U)ş-
+GI/+GU	+sİk/+sUk				-(I)şİA/- (U)şİA-
+Gİç/+GUç	+sİİ/+sUİ				-şİr/-şİr-
+gİİ/+gUİ	+sİn/+sUn				-(I)ştİr/- (U)ştUr-
+Gİn/+GUn	+sİrAk				-(I)t/-(U)t-
+gİr	+sİz/+sUz				-y- (< -d-)
+gİİ	+(I)ş/+(U)ş				-(I)z/-(U)z-
+gİne	+şİn				-sİn/-sUn-
+I/+U	+(I)t/+(U)t				
+İİ/+Uİ	+tA				
	+tİ/+tU				

	+y				
	+(I)z/+(U)z				

Tablo 4. Türkiye Türkçesi ağzlarında kullanılan yapım ekleri

6. Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağzlarında ortak olarak kullanılan yapım ekleri

Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağzlarında varlığını kesintisiz bir şekilde devam ettiren yapım eklerinin sayısı 59'dur. Bunlardan 30'u isimden isim, 6'sı fiilden isim, 13'ü isimden fiil, 10'u fiilden fiil yapım ekidir. Bunlar içerisinde isimden isim yapım eklerinin fazlalığı dikkati çekmektedir. Bu da varlık isimlerinin sabit, hareket isimlerinin ise değişken olması şeklinde açıklanabilir. Yine bu eklerin çoğu isimleştirme işlevinde kullanılmıştır. Ayrıca bu ekler bir yönüyle günümüzde kullanılan yapım ekleri içerisinde en işlek ve en kuvvetli yapım ekleri kategorisinde değerlendirilebilir. Çünkü, diğer birçok yapım eki tarihî süreç içerisinde kullanımdan düşmelerine rağmen bu yapım ekleri hem yazı dilinde hem de ağzılarda varlıklarını sürdürmüşlerdir.

İİYE	FİYE	İFYE	FFYE
+A	+I/+U	-A	-A-
+Aç	+(I)k/+(U)k	-An	-AlA-
+Ak	+(I)l/+(U)l	-Ar	-Ar-
+An	+lA	-I/-U	-DAr-
+Ar	+lAk	-(I)k/-(U)k	-Dİr-/ -DUr-
+At	+lAn	-sI/-sU	-Gİr-/ -GUr-
+Ay	+lAyIn		-I/-U-
+CAk	+lı/+IU		-(I)l-
+CI/+CU	+Ilk/+IUk		-(I)ş-/-(U)ş-
+CIk/+CUk	+(I)n/+(U)n		-y- (<-d-)
+CII/+CUI	+(I)ncI/+(U)ncU		
+cIIAyın	+sA		
+DAk	+sI/+sU (<+sI-g)		
+DAş	+sIz/+sUZ		
+gII/+gUI	+şIn		

Tablo 5. Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağzlarında kesintisiz varlığını sürdüren yapım ekleri

7. Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağzlarında tek şekilli, çok işlevli yapım ekleri

Araştırmanın ana konusunu teşkil eden tek şekilli, çok işlevli 7 yapım eki tespit edilmiştir. Bu tespit yapılırken öncelikle Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağzlarında varlığını devam ettiren yapım ekleri tek listede toplanmış ve yukarıda da belirtildiği gibi 59 ekin ortak olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu 59 ek içerisinde de bazı eklerin farklı yapım eki görevinde -çok işlevli- kullanıldığı anlaşılmış ve bu eklerden aşağıdaki liste oluşturulmuştur.

Bunlardan -A ekinin dört işlevli (İİYE, FİYE, İFYE ve FFYE) kullanıldığı tespit edilmiştir. -Ar ve -I/-U eklerinin üç işlevli (İİYE, İFYE ve FFYE), diğer eklerin ise iki işlevli oldukları görülmüştür. Bu ekler, ayrıntılı olarak ele alınıp farklı örneklerle desteklenerek her biri ayrı başlıkta incelenmiştir.

Yapım E.	-A	-An	-Ar	-I/-U	-Ik/-Uk	-lA	-sI/-sU
İİYE	+	+	+	-	-	+	-
FİYE	+	+	-	+	+	-	+
İFYE	+	-	+	+	+	+	+
FFYE	+	-	+	+	-	-	-

Tablo 6. EAT, TT ve TTA'da tek şekilli, çok işlevli yapım ekleri

7.1. /-A/ ekinin Eski Anadolu Türkçesinde kullanımı:

+A eki Eski Türkçeden beri kullanılan bir ek olup pek işlek değildir. İİYE olarak töre ve gece kelimelerinde kullanılmıştır. Bu ek hakkında bazı araştırmacılar farklı görüşlere sahiptir. *töresin* (TİKT, s.297/102a-3), *gice* (SN, s. 197/M5-32) (Yelten, 2009, s. 95)¹².

Eski Anadolu Türkçesinde FİYE işleviyle kullanılan -A, Eski Türkçedeki -GA ekinin devamı olup yine Eski Türkçede kullanılan bir zarf-fiil ekidir. Kalıplaşmış olarak edat yapar: *göre* (Kur.Ter.135b.7), *öte* (DKor.D.9, 4). Geçişli fiillere gelerek sıfat yapar: *kısa* (MC. 82a.4) (Gülsevin, 2007, s.137).

Eski Anadolu Türkçesinde İFYE işleviyle kullanılan +A-, hem geçişli hem de geçişsiz fiil yapabilir. Geçişsiz fiillere örnek olarak: *oyna-* (İşk. 7877), *uza-* (Çrh. 10) vb.; geçişli fiillere de şu örnekler verilebilir: *boşan-* (MC. 53b.5), *dile-* (Mev.2, VI, 2, 3) vb. örnekler verilebilir (Gülsevin, 2007, s. 119.). Dönem içerisinde ekin kullanımı sınırlıdır. Timurtaş (1977, s. 112) da ek ile ilgili iki örnek verir: *uğur-a-/Uğraya geldi* (HR 110), *göz-e-t-/gözetdüm* (HŞ 2052).

-A- FFYE olarak Eski Anadolu Türkçesinde işlek olmayan bir ektir. Eski Türkçeden beri çok az örneğine rastlanır: *sanc-a-mak-dur* (MŞ s.42/M34b-11), *çalk-a-n-dı* (TİKT s. 294/100b-17), *ul-a-ş-muş* (SN s.227/34-493), *kaynadana<kay-ı-n-a-dan* (GN s.993/4925) vb. (Yelten, 2009, s. 276).

7.2. /-A/ ekinin Türkiye Türkçesinde kullanımı:

+A eki Türkiye Türkçesinde İİYE olarak çok az kullanılmıştır. Bunlar, *ilke*, *töre*, *göze* “kaynak, su kaynağı” gibi. Dil devriminden sonra da bazı sözler türetmiştir: *erke* “güç, kudret”, *tüze* “adalet” gibi bazı isimlere eklenmiştir. Fakat sadece *komuta* kelimesi günümüzde varlığını devam ettirmektedir (Korkmaz, 2003, s. 33).

¹² Ekin İİYE görüşünde olan araştırmacılar: Zeynep Korkmaz *Türkiye Türkçesi Grameri* adlı kitabının 33. sayfasında *töre*, *ilke*, *erke* gibi örnekler vererek eki Addan Ad Türeten Ekler başlığı altında ele almıştır. Vecihi Hatipoğlu *Türkçenin Ekleri'nde töre* kelimesini *tür-e* şeklinde göstermiştir. Talat Tekin de *Orhon Türkçesi Grameri'nde* bu eki *kiça* < *keç+e* “gece, geç, geç vakit” şeklinde belirtmiştir. Ekin FİYE olduğunu belirten araştırmacılar: Hamza Zülfikar *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları'nda* *gece* < *geç-e* kelimesini FİYE arasında göstermiştir. Recep Toparlı da *Harezm Türkçesi'nde kiç-e* kelimesini FİYE başlığı altında ele almıştır.

-A eki FİYE olarak da pek işlek olmayan bir ektir. Genellikle zarf-fiil eki olan -a, -e'nin kalıplaşmasıyla oluştuğu anlaşılır: *sapa, oya, öte, yara* gibi kelimelerde kullanılmıştır (Ergin, 1993, s. 183). Eylem sonucu ortaya çıkan varlığı veya niteliği belirtir: *de- > diye, diz- > dize, doğ- > doğa, kıs- > kısa, sür- > süre* gibi (Karaağaç, 2013, s. 295).

+A- eki İFYE olarak Eski Türkçeden beri vardır ve hiç değişmemiştir. Eski Türkçede daha işlek durumda olup sonradan örnekleri azalmıştır. İsimlerden olma veya yapma ifade eden fiiller yapar: *kan-a-, boş-a-, dil-e-, tür-e-* gibi (Ergin, 1993, s. 172). İsim kök ve gövdelerinden geçişli ve geçişsiz eylemler yapar (Karaağaç, 2013, s. 311). “Yapma” bildiren geçişli fiil olarak: *ada-, gevşe- < geviş+e, benze- < beniz+e* gibi. “Olma” bildiren geçişsiz fiil olarak: *esne-, tüne-, yumşa-* gibi (Korkmaz, 2003, s. 112).

-A- eki FFYE olarak Türkiye Türkçesinde işlek bir ek değildir. Banguoğlu, -A- ekinin Eski Türkçede fiil köklerine pekiştirme eki olarak gelen -gA- ekinin damak sesini düşürmesiyle (-gA- > -A-) meydana geldiği görüşündedir (Banguoğlu, 2000, s. 276). *aş-/aş-a-* “yenmek, alt etmek”, *ır-/ır-a-* “uzaklaştırmak, *tk-/tk-a-* gibi. Bu örnekler az olsa da -A- eki -AmAk ve -AgAn gibi bazı birleşik ekler içinde varlığını devam ettirmiştir: *bas-a-mak, kaç-a-mak, küs-e-ğen* “çabuk küsen”, *ol-a-ğan* “olagelen gibi (Korkmaz, 2003, s. 124).

7.3. /-A/ ekinin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanımı:

Türkiye Türkçesi ağızlarında İİYE işlevli +A, geniş bir kullanıma sahiptir: *döme* “küçük tepe” (DS 1580), *göke* “gök rengi” (GKA 304), *sıva/suva* “derin olmayan, sığ” (DS 3620), *çamura* “sazlık, bataklık” (DS 1066) gibi. “Bir, üç, beş, yedi” sayılarından sonra gelerek zaman isimleri meydana getirir: *bire* “nisan” (DS 699), *yediye* “kasımın ikinci haftası” (DS 4222) gibi (Aksoy, 1945, s. 212; Eren, 1999, s. 48). Alet ve eşya isimleri türetir: *civcive* “bez dokuma tezgâhının tahta makarası” (DS 988). Hayvan isimleri türetir: *çırçıra* “ağustos böceği” (DS 1186), *dakdaka* “ağaçkakan” (DS 1330) gibi (Güzel, 2020, s. 6).

Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan -A, FİYE genellikle tek heceli fiillere gelerek çeşitli isimler ile sıfat veya zarf görevinde kullanılan kelimeler türetir. Ayrıca yer, alet ve eşya isimleri türetir: *aka* “akarsu” (DS 4410), *geze* “gezinti yeri” (DS 2020), *dike* “iğne” (MKS 60), *dize* “tahta tırmık” (DS 1530). Zarf ve sıfat türetir: *kupa* “aralı, aralıklı” (NF 137), *şaşa* “kör” (DS 3751), *döne* “defa, kere; bunun üzerine” (EİA 82) gibi (Güzel, 2020, s. 253).

+A- İFYE Türkiye Türkçesi ağızlarında işlek bir şekilde kullanılmaktadır. Özellikle tarihi ve çağdaş lehçelerde yansıma kelimelere getirildiği görülür (Taş, 2009, s. 82). *dazıra-* “yanarken ses çıkarmak” (DS 1390), *efile-* “rüzgârın hafif hafif esmesi” (DS 1669), *hakıra-* “yüksek sesle konuşup gülmek” (DS 2254), *takıra-* “çok zayıflamak” (DS 3809), *zayıfa-* “zayıflamak” (MAS 404) vb. (Güzel, 2020, s. 462).

-A- FFYE'nin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanımını devam ettirdiği görülür: *dize-* “yere sıralamak” (EMİYA 570), *bolara-* “bollaşmak, genişlemek” (DS 734), *çala-* “ gözden geçirmek “ (DS 1049), *silke-* “silmek” (TMES 207), *yuva-* “damların üstünde loğ taşı gezdirerek toprağı sıkıştırmak” (DS 4312), *yele-* “iş için başvurmak, dolaşmak” (DS 4818) vb. (Güzel, 2020, s. 520).

7.4. /-An/ ekinin Eski Anadolu Türkçesinde kullanımı:

İİYE işlevli +An işlek bir ek değildir. Eski Türkçede, Orta Türkçede ve EAT'de hep aynı şekilde kullanılmıştır (Ergin, 1993, s. 174). *oğlanlarına* (TİKT, s. 180/34a-5), *erenlerle* (GN, s. 783/3837), *yalmanı* (SN, 172/9) vb. (Yelten, 2009, s. 101).

-An eki FİYE olarak Eski Türkçede -gAn şeklinde görülen sıfat-fiil ekidir. Genellikle işletim işlevinde bulunan ek bazen kalıplaşarak kalıcı isimler de türetir: *ayran* (EM, 8a/14), *düzen* (SN, 357/14), *geçen* (SN, 338/5), *kalan* (EM, 24b/3), *tomalan* “yer mantarı” (EM, 26b/8) vb. (Karaoğlu, 2016, s. 67).

7.5. /-An/ ekinin Türkiye Türkçesinde kullanımı:

+An eki İİYE olarak Eski Türkçede olmakla birlikte, Türkiye Türkçesinde sadece bir iki kelimeye görülen ve donuklaşmış kökle birleştiği için belirgin bir işlevi de bulunmayan bir ektir: *eren* “erkek, yiğit”, *kızan*, *köken*, *köşen* “tavşan yavrusu”, *oğlan*, *sapan* vb. (Karaoğlu, 2013, s. 276).

-An eki FİYE olarak¹³, geçişli ve geçişsiz tek ve çok heceli fiillerden sıfatlar türeten işlek bir sıfat-fiil ekidir: *alan*, *bilen*, *boğan*, *çalan*, *gezen*, *gören* vb. Ekin kalıplaşma yoluyla kalıcı isim türetmiş örnekleri de vardır: *ağaçkakan*, *çağlayan*, *doğan*, *kalkan*, *kapan* vb. (Korkmaz, 2003, s. 73).

7.6. /-An/ ekinin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanımı:

+An eki İİYE olarak Eski Türkçede hayvan ve bitki isimleri yapan +gAn ekindeki /g/sesinin düşmesi ile Türkiye Türkçesi ağızlarında bazı kelimelerde kullanılmaktadır: *göyen* “böğürtlen” (DS 2171), *yemişen* “kırmızı ufak yenmişleri olan, dikenli, yabanıl bir ağaç” (DS 4242). Alet ve eşya isimleri türetir: *çiten* “küçük sepet, küfe, çamaşır sepeti” (DS 1242), *topan* “yağ bularken tencerenin altına konulan toparlanmış bez” (MAS 363). Nitelik bildiren sıfatlar türetir: *göbben* “karnı şişkin” (DS 2113), *poran* “yıpranmış, bitkin” (DS 3469) vb. (Güzel, 2020, s. 32).

-An eki FİYE olarak Türkiye Türkçesi ağızlarında işlek bir ektir. Alet ve eşya isimleri türetir: *açan* “anahtar” (DS 57), *sarkan* “kova” (DS 3547), *göğe çıkan* “şenlik gecelerinde yakılan fişek, maytap (DS 2127). Yer isimleri türetir: *atılan* “şelale” (DS 369), *göveren* “sebze ekilen yer” (DS 2169), *batan* “dağ geçidi” (DS 569). Hayvan isimleri türetir: *furlayan* “çekirge” (DS 1879), *üren* “köpek” (DS 4794), *gızboğan* “danaburnu” (KbrA 303) vb. (Güzel, 2020, s. 288).

7.7. /-Ar/ ekinin Eski Anadolu Türkçesinde kullanımı:

+Ar eki, İİYE olarak EAT döneminde genellikle renk isimlerinden geçişsiz dönüşlü fiiller yapan bir ektir. Fakat geçişli fiiller yaptığı da görülür: *evermeg* (TİKT s. 431/183a-11, 12), *şuvarmağ* (TİKT s. 274/89b-2). Geçişsiz oluş bildiren bir ek olarak: *ağar-ıdı* (GN s. 79/304). Renk ismi olarak: *kararmış* (YZ s. 76/802), *sararur* (YZ s. 43/447) (Yelten, 2009, s. 237).

+Ar- eki, İFYE olarak hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetir. Geçişsiz olup renk isimlerinden türeyenler: *bozar-* (MC. 70b.5), *göger-* (DKor.D. 258, 6). Yine geçişsiz olup diğer isimlerden türeyenler: *yaşar-* (MC. 47b. 4), *kaçur-* (Işk. 6061). Geçişli olanlar: *ever-* (T.S.) (Enb. 458), *şuvar-* (Tıb. Neb. 42b. 19) (Gülsevin, 2007, s. 120).

-Ar- eki, FFYE olarak eskiden beri belirli bazı fiillerle kullanılan ettirgenlik ekidir. Çoğunlukla geçişsiz fiillerden geçişli fiiller yapar. İşlek bir ek değildir. *çıkardılar* (TİKT s. 338/128a-1,2), *gidermez* (YZ s. 34/352), *kızarup* (TİKT s. 151/17b-1), *ağarur* (GN s. 421/2012) vb. (Yelten, 2009, s. 279).

¹³ Şekilce -An ekli sözler gibi görünen kazan, sıçan, tavşan, yalan, yaratan, yılan vb. örneklerdeki -An eki, tarihî dönemlerin -gAn ekindeki ön ses g-'sinin eriyip kaybolmasından oluşmuş farklı bir ekin devamıdır. Şeklen aynı görünse de -An sıfat-fiil ekiyle karıştırmamak gerekir (Korkmaz, 2003, s. 74).

7.8. /-Ar/ ekinin Türkiye Türkçesinde kullanımı:

+Ar eki, İİYE olarak asıl sayılardan üleştirme sıfatları türeterek asıl sayı niteliğindeki bütün sayılara gelebilir: *birer* (gömlek), *üçer* (fındık), *onar*, *biner* gibi. Ek ünlü ile biten sayı isimlerine +şer olarak gelmiştir: *ikişer*, *altışar*, *yedişer*, *ellişer* gibi. Ayrıca bu ekle kurulan sıfatlar tekrar grupları oluşturularak zarf görevine girerler: *birer birer gel-*, *beşer beşer geç-*, *onar onar ayır-* gibi (Korkmaz, 2003, s. 35).

+Ar- eki, İFYE olarak bazı sıfatlara ve renk isimlerine gelerek geçişsiz fiiller kurar. Eski Türkçedeki er-filinin zamanla birleştiği kelimelerle kaynaşarak ekleşmesinden oluşmuştur: *ağar-*, *bozar-*, *karar-*, *kızar-*, *morar-*, *sarar-*, *yeşer-* vb. (Korkmaz, 2003, s. 113).

-Ar- eki, FFYE olarak ünsüzle biten bazı geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten bir ettirgenlik ekidir: *gider-*, *kopar-*, *onar-* vb. (Korkmaz, 2003, s. 126). Ergin, ekin eski -ğar-, -ger-'den gelmiş olabileceğini belirtir. Fakat daha eski Türkçe devresinde ekin -ar-, -er- şeklinde görüldüğünü de ifade eder (Ergin, 1993, s. 203).

7.9. /-Ar/ ekinin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanımı:

+Ar eki, İİYE olarak Türkiye Türkçesi ağızlarında çok fazla kullanılmamıştır. Birkaç örnekte görülür: *başar* “başçı, oyunu idare eden ebe” (ADÜM-II 144), *tasar* “saban oku, boyunduruk vb. şeyler yapmak için yontularak biçimlendirilen odun” (DS 3836), *topar* “tepe, tümsek” (DS 3963), *çontar* “çolak adam” (DS 1268) vb. (Güzel, 2020, s. 40).

-Ar eki FİYE olarak Türkiye Türkçesi ağızlarında işlek bir ektir. Farklı türde alet ve eşya isimleri türetir: *bakar* “ayna” (DS 490), *açar* “anahtar” (DS 57), *yakar* “kibrit” (DS 4127). Fail isimleri türetir: *aytar* “haberci” (DS 432), *emer* “memeden kesilmiş çocuk” (DS 1734), *göçer* “çadır hayatı yaşayan, göçebe” (DS2121). Nitelik bildiren sıfatlar türetir: *kaytar* “işsiz, güçsüz, tembel” (DS 2723), *kısır* “cimri, pinti” (DS 2841) vb. (Güzel, 2020, s. 433).

+Ar- eki, İFYE olarak Türkiye Türkçesi ağızlarında yazı diline göre daha işlektir: *ağar-* “ekinlerin olgunlaşması” (DS 82), *beler-* “belirmek, meydana çıkmak” [KBS 129: *bel* “şişkinlik, kabarmalık”] (DS 614), *bezer-* “vücutta şiş ve kızartılarla bir hastalığın belirmesi” [ET *bez* “kabarık, beze” (EUTS: 27)] (DS 614), *bolar-* “genişlemek” (ÇKTA 19), *göler-* “gölcük olmak” (DS 2145) vb. (Güzel, 2020, s. 471).

-Ar- eki, FFYE olarak geçişli fiiller türetir. Bazı kelimelerde pekiştirme işlevi taşımaktadır: *çöker-* “deveyi çöktürmek” (DS 1281), *güder-* “hayvan otlatmak” (DS 2239), *iver-* “telaşla aramak” (DS 2571), *kopar-* “atı dörtünale sürmek” (DS 2920). Oluş ifade eden, dönüşlü anlam taşıyan geçişsiz fiiller türetir: *çöker-* “ihtiyarlamak” (DS 1281), *sunar-* “iş yapar görünmek” (DS 3696) vb. (Güzel, 2020, s. 528).

7.10. /-I/-U/ ekinin Eski Anadolu Türkçesinde kullanımı:

-I/-U eki FİYE olarak Eski Türkçeden beri işlek olarak kullanılan bir ektir. Şekil yapısı bakımından ek aslında bir bağlantı ünlüsüdür. Eski Türkçede fiillerden isim yapan -(I)g/-(U)g eki, Güney-Batı Türk lehçelerine uzanan gelişme sürecinde eriyip kaybolunca fiilin son ses ünsüzü ile kaynaştıran -(I), -(U) bağlantı ünlüleri -g ekinin yerini almış, böylece fiilden isim yapan bir ek özelliği kazanmıştır (Korkmaz, 2003, s. 82). *tartuynla* (MŞ s. 96/M 84b-14,15), *tolu* “çok fazla” (TİKT s. 212/53a-17), *bilüden* “bilgi” (GN s. 149/657), *yazı* “ova” (SN s. 269/M75-1120) vb. (Yelten, 2009, s. 173).

+I-/ +U- eki İFYE olarak EAT'de fazla işlek olmayan bir ektir. Genellikle geçişsiz fiiller türetir: *şakınuğ* (TİKT s. 128/4b-9), *berkidü* (YZ s. 8/60), *yalabır* (TİKT s. 212/53a-17,18), *bayı-* (DKor.D.2,11), *kaçı-* (Işk. 3447), *ıyı-* (MC. 8a.10). Yalın olarak kullanımını kaybetmiş ve ekle kaynaşmış olan kullanımlar: *öğretmegil* “ög+ü-r-e-t-me-gil” (SN s. 213/20-275) vb. (Yelten, 2009, s. 244).

-I/-U- eki FFYE olarak pekiştirme görevinde geçişli ve geçişsiz fiiller türetir. Ek Eski Türkçede de aynı olup işlek bir ek değildir: *yarırdurdu* (TİKT s. 159/21b-6,7), *yorır* (GN s. 1025/5092), *esridi* “kendinden geçmek” (YZ s. 56/588) vb. (Yelten, 2009, s. 280).

7.11. /-I/-U/ ekinin Türkiye Türkçesinde kullanımı:

-I/-U eki FİYE olarak bugün Türkiye Türkçesinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Ergin, bu ekin sonradan ortaya çıktığı görüşünde olup Eski Türkçede bir iki örnekte görüldüğünü söyler (Ergin, 1993, s. 182). Eylem ismi yapan bir ektir. Eylemin kendisini veya eylem sonucu ortaya çıkan durumu karşılar (Karaağaç, 2013, s. 284). Somut isimler yapar: *kapı*, *sürü*, *takı*, *yazı*, *yapı* vb. Soyut isimler yapar: *ağrı*, *öneri*, *sam* “şüphe”, *sızı* vb.. Sıfat olarak da kullanılır: *acı*, *aşırı*, *ayrı*, *ekşi*, *eski* vb. (Korkmaz, 2003, s. 82).

+I-/ +U- eki İFYE olarak Eski Türkçede kullanılmış olup bugün işlekliliğini ve canlılığını kaybetmiştir. Türkiye Türkçesinde kalıplaşmış ve unutulmuş olarak birkaç örnekte görülür: *uz-u-* > *uzun*, *sak-ı-* > *sakin*, *kaş-ı-*, *şak-ı-* vb. (Ergin, 1993, s. 172).

-I/-U- eki FFYE olarak tek heceli fiil köklerinden birkaç örnek türetmiş olan ve pekiştirme görevinde çok az kullanılan bir ektir: *kazı-*, *kürü-*, *bürü-* “kaplamak”, *kalkı-* “sıçramak, hoplamak” vb. (Korkmaz, 2003, s. 127).

7.12. /-I/-U/ ekinin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanımı:

-I/-U eki FİYE olarak genellikle tek heceli kelimelere eklenen bu ek, aynı zamanda çatı eklerinden sonra gelerek pek çok kelime türetmiştir. Somut isimler türetir: *bişi* “çörek, saç ekmeği” (DS 705), *bozu* “ekini biçilip alınmış tarla” (MİAS 58), *bürü* “baş örtüsü” (DS 826), *çiti* “çorap şişi” (DS 1241). Soyut isimler türetir: *çeki* “üzüntü, sıkıntı” (DS 1112), *küsi* “küsmeye, darılma” (EİA 209), *umu* “umut, iyi dilek” (DS 4036) vb. (Güzel, 2020, s. 358).

+I-/ +U- eki İFYE olarak Türkiye Türkçesi ağızlarında işlek bir ektir. +IA-, +IAn- ve +IAş- ekleri ile benzer işlevde kullanılarak birçok kelime türetir: *ayazı-* “hava ayaza çekmek” (DS 409), *aydını-* “aydınlanmak” (DS 412), *bayı-* “zengin olmak, büyüme” (DS 579), *derdi-* “derdi tazelenmek, içlenmek” (DS 1432), *zayıfı-* “zayıflamak” (MAS 404) vb. (Güzel, 2020, s. 481).

-I/-U- eki FFYE olarak işlek olmayan bir ektir: *azı-* “başkaldırmak” (DS 439), *çirpi-* “kırmak, kesmek” (MAS 93), *dürü-* “katlamak, sarmak, kıvrırmak” (DS 1634), *iyeşi-* “inatlaşmak” (DS 4526), *yeli-* “şımarmak, yaramazlık yapmak” (DS 4234), *yozu-* “gücünü yitirmek” (DS 4304) vb. (Güzel, 2020, s. 546).

7.13. /-Ik/Uk/ ekinin Eski Anadolu Türkçesinde kullanımı:

-Ik/-Uk eki FİYE olarak EAT döneminde ünlüsü daima yuvarlaktır. Düz ünlülü bazı kelimelere eklenince tabandaki ünlüyü etkileyip bunları da yuvarlaklaştırdığı görülür. Geçişli geçişsiz her iki fiil köküne de

gelebilir. İsim ve sıfatlar türetir: *katuk* (Tıb. Neb. 22a.11), *şovuk* (MC. 8ob.8), *esrük* “sarhoş” (MC.79b.2), *ayruk* (MC. 59a.11), *açuk* (EMŞer.72) vb. (Gülsevin, 2007, s. 136).

+Ik-/+Uk- ekinde İFYE olarak Eski Türkçeden beri bir değişiklik görülmez. Eski Türkçede daha işlek olan ek, Eski Anadolu Türkçesi Dönemi’ne gelene kadar işlekliliğini kaybetmiştir. Ek, çoğunlukla geçişsiz fiiller türetmiştir: *gözükdi* (TİKT s. 144/13a-12,13), *biriküben* (GN s. 63/229), *açıkdi* “tok karşıtı olarak” (TİKT s. 132/6b-10) vb. (Yelten, 2009, s. 233).

7.14. /-Ik/-Uk/ ekinin Türkiye Türkçesinde kullanımı:

+Ik/+Uk eki İİYE olarak kelime köküne +Ir eki alması sonucu oluşturulmuş ses yansımali köklerden sonra küçültme anlamı katan bazı isim ve sıfatlar türeten bir ektir: *çıkırık* < çıkır-ık, gıcırık, *kıtırık* vb. (Korkmaz, 2003, s. 47).

-Ik/-Uk eki FİYE olarak geçişli geçişsiz tek ve çok heceli fiillere gelerek sıfat ve isimler türeten çok işlek bir ektir. Korkmaz, Ik/Uk ekiyle yapılmış türetmelerde “olmuş, bitmiş olanı gösterme ve -miş ekine koşut bir işlev taşıma” özelliğinden dolayı, eki Eski Türkçe -yUk ekine bağlamayı daha uygun görmüştür. Ayrıca, y ünsüzünün Türkçede kolayca eriyip kaybolma özelliği taşımasından dolayı bu ekin Eski Türkçedeki -yUk ekinden geldiği yargısına varmıştır: *artık* “artmış”, *bitik*, *çıkık*, *boğuk*, *bulanık*, *değişik*, *sökük*, *sarık* vb. (Korkmaz, 2003, s. 84).

+Ik-/+Uk- eki İFYE olarak Eski Türkçeden beri kullanılan bir ektir. Eski Türkçede daha fazla örnekleri olmakla birlikte Türkiye Türkçesinde işlekliliğini yitirmiştir. Fakat türettiği fiillerin kullanım alanı geniştir: *acık-*, *birik-*, *buruk-*, *gecik-*, *gözük-* vb. (Korkmaz, 2003, s. 115).

7.15. /-Ik/-Uk/ ekinin Türkiye Türkçesi ağzlarında kullanımı:

-Ik/-Uk eki FİYE olarak Türkiye Türkçesi ağzlarında ekin çatı eklerinden sonra yaygın bir şekilde kullanıldığı görülür. Sıfat türetir: *ağark* “solmuş, rengi aklaşmış” (KA 97), *ahlk* “kavrayıcı, hassas alıngan” (DS 217), *bezik* “soluk, rengini atmış” (DS 652). Yer isimleri türetir: *arınık* “otu taşı temizlenmiş tarla yolu” (DS 321), *çümük* “yıkılan yer, banyo” (DS 4481). Alet ve eşya isimleri türetir: *çalık* “baş örtüsü” (DS 1051), *döndürük* “topaç” (DS 1582) vb. (Güzel, 2020, s. 369).

+Ik-/+Uk- eki İFYE olarak ağzlarda pek işlek olmayan bir ektir: *derdik-* “dertlenmek, ağlamaklı olmak” (DS 1432), *dizik-* “diz çökmek” (DS 4486), *kabızık-* “kabız olmak” (DS 2583), *kinik-* “kint tutmak, öfkelenmek” (DS 2869), *otuk-* “kuzu, oğlak, buzağı gibi hayvanların yavrularının otlamaya başlaması” (DS 3295), *usuk-* “uslanmak, uslu görünmek” (DS 4044) vb. (Güzel, 2020, s. 483).

7.16. /+IA/ ekinin Eski Anadolu Türkçesinde kullanımı:

+IA eki İİYE olarak işlek bir ek değildir. Ek aslında *ile* takısından gelmiş olup bu ekle türetilen kelimeler bir takı öbeği hükmünde olduğu için çoğunlukla eklendiği kelimeyi zarf yapar (Banguoğlu, 2000, s. 185). Zaman zarflarına eklenerek anlamı pekiştirir: *taşla* “şafak” (Tıb.Neb. 39b.9), *dünle* (Mrzb. 23a.9). İsimlere eklenerek yer isimleri yapar: *kışla* (Mec.Nez. 385,3), *yayla* (Mec.Nez. 385,3) vb. (Gülsevin, 2007, s. 117).

+IA- eki İFYE olarak en işlek yapım eklerinden biridir. Eski Türkçeden beri herhangi bir değişikliğe uğramamıştır (Yelten, 2009, s. 215). İsimlerden hem geçişli hem geçişsiz fiiller yapar: *gicele-* (MF.

4639), *arukla*- “zayıflamak” (Tıb.Neb. 100b.18), *gönüle*- “kıskanmak” (Mrzb. 26a.10), *karşula*- (EMŞer. 304), *ağırla*- (MC. 12a.5) vb. (Gülsevin, 2007, s. 120).

7.17. /+IA/ ekinin Türkiye Türkçesinde kullanımı:

+IA eki İİYE olarak Eski Türkçede +lag şeklinde kullanılan ek, zamanla -g sesinin eriyip düşmesiyle +IA şeklini almıştır. İşlek olmayıp yer ve arazi isimleri oluşturmuştur: *kışla* < *kışlag* “kışın oturlan yer, askerin barındığı yer”, *yayla* < *yaylag* “yazın oturlan, göçülen yer, yayla”, *kumla* < *kumlag* “kumlu arazi, kumluk yer”, *tuzla* < *tuzlag* “tuzlu yer, tuzlu arazi” vb. (Korkmaz, 2003, s. 49).

+IA- eki İFYE olarak en işlek ektir¹⁴. Örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. Her çeşit ismin sonuna gelerek yapma ve olma ifade eden fiiller yapar. Türkçede başlangıçtan beri yer almış ve son dönemde en çok kullanılan yapım eki olmuştur: *başla*-, *sula*-, *avla*-, *topla*-, *temizle*-, *serinle*-, *gecele*- vb. (Ergin, 1993, s. 170).

7.18. /+IA/ ekinin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanımı:

+IA eki İİYE olarak Türkiye Türkçesi ağızlarında pek işlek bir ek değildir: *dünle/dünne* “sabah erken, gün ağarmadan” (DS 1631), *yetikle* “yetecek kadar” (DS 4257), *sabala* “sabahleyin” (DS 4659), *gatla* “kez” (DS 4537), *çokçala* “çok kez” (DS 1257) vb. (Güzel, 2020, s. 147).

+IA- eki İFYE olarak kullanım alanı çok geniştir. Farklı anlamlarda geçişli fiiller türetir: *akilla*- “aklına getirmek, hatırlamak” (M-VADK 69), *boşla*- “ipini çözmek, serbest bırakmak” (TYA 40), *eskile*- “bir kimsenin eksikliğini bulmak” (DS 1782). Çeşitli anlamlarda geçişsiz fiiller türetir: *barkla*- “ev bark sahibi olmak, evlenmek” (DS 534), *dizle*- “diz üstü düşmek” (DS 1532), *yüzle*- “yüz vermek” (Y-BYA 247) vb. (Güzel, 2020, s. 487).

7.19. /-sI/-sU/ ekinin Eski Anadolu Türkçesinde kullanımı:

-sI/-sU eki FİYE olarak EAT’de pek işlek değildir. Birkaç kelimede görülmektedir: *buñalsılığ* “bunalıtı, sıkıntı, darlık” (SN s. 387/M188-2841), *tütsi* (MŞ s. 47/M39a-8,9) gibi. Zaman bildiren isimler türetir: *yatsu* (TİKT s. 280/3a-7,8) vb. (Yelten, 2009, s. 186).

+sI/+sU- eki İFYE olarak EAT’de çok az kullanılmıştır. Örnekleri sınırlıdır: *ayruksır* “başkalaşmak, başka türlü olmak, değişmek” (MZ, 53a/8), *ayruksıtma* (KN, 157/10), *ayruksımazsa* (Mİ, 15a/6) vb. (Karaoğlu, 2016, s. 852).

7.20. /-sI/-sU/ ekinin Türkiye Türkçesinde kullanımı:

-sI/-sU eki FİYE olarak Eski Türkçeden beri kullanılan işlek olmayan bir ektir. Eski Türkçede hem -sIk/-sUk hem de -sIg/-sUg biçimlerinde yer alarak sıfat ve isimler türetmiştir. Türkiye Türkçesinde bu ekle yapılmış çok fazla ek yoktur: *yatsı* < *yat-sıg*, *yat-sık* “yatacak zaman, yatma zamanı”, *yassı* (< *yaz*- “yaymak, yassılaştırmak”), *tütsü* (Korkmaz, 2003, s. 105).

¹⁴ Günay Karaağaç, +IA eki ile ilgili olarak şunları ifade eder: “Türk dili tarihi içinde birleşik fiiller yapıyor gibidir: İşleklığı tam olan bir ek olarak genellikle ad köklerine getirilen bu ekten sonra -n-, -ş- ve -t- gibi eylemden eylem yapan ekler geldiğinde ortaya çıkan la-n-, la-ş- ve la-t- yapılarını ayrı ekler olarak görmek, anlamsızdır: aciz > acizle-n-, aciz > acizle-ş-, ağır > ağırla-t- vb.” (Karaağaç, 2013, s. 308).

+sI/+sU- eki İFYE olarak Eski Türkçede görülen, zamanla işlekliliğini yitiren ve istek bildiren bir ektir (Karaağaç, 2013, s. 314). Korkmaz, ekin +sA- > +sI- biçiminde bir ünlü daralmasıyla oluşabileceğini söyler: *boğursa-/boğursu-, erse-/ersi-* “kadının erkek istemesi” vb. ek isimlerden istek bildiren geçişli fiiller türetir: *göresi-* “görmek istemek”, *tekesi-* “dişi keçi teke istemek” vb. (Korkmaz, 2003, s. 122).

7.21. /-sI/-sU/ ekinin Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanımı:

-sI/-sU eki FİYE olarak Türkiye Türkçesi ağızlarında çok az örneğine rastlanır: *yansı* “ters yanıt; aksi, ters kimse” (DS 4175), *yassu* “yığılıp dövenle sürülmeye hazırlanmış ekin” (DS4195), *körüksü* “korkak olarak yetişme, korkaklığa alışma” [DS: *körük-* “yılmak, pusmak, durgunlaşmak, gücünü yitirmek”] (DS 2969) vb. (Güzel, 2020, s. 439).

+sI/+sU- eki İFYE olarak genellikle “gibi olmak”, “kökte belirtilen duruma dönüşmek” anlamını taşıyan geçişsiz fiiller türetir: *ağarsı-/ağırsı-* “yemeğin bozulmaya yüz tutması” (DS 82), *darsı-* “sıkışmak; canı sıkılmak, bunalmak” (DS 1372), *hamsa-* “çevikliğini yitirmek, hamlaşmak” (DS 2269). Genellikle “gibi görmek, gibi saymak” anlamını taşıyan geçişli fiiller türetir: *güzelsi-* “bir şeyi güzel saymak” (DS 2243), *ıraksı-* “uzak sanmak” (DS 2481) vb. (Güzel, 2020, s. 510).

Sonuç

Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan yapım ekleri yetmiş yakın kaynak taranarak tespit edilmiştir. Bu ekler kendi içlerinde tasnif edilmiş, isimleştirme işlevinin çok baskın olduğu görülmüştür. Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan 211 yapım eki ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan 146’sı isim yapan ektir. Bu da bu dönemde isimleştirme işlevinde kullanılan yapım eklerinin dönemin bütün yapım ekleri içindeki oranın yüzde 69 olduğunu gösterir. Türkiye Türkçesinde 218 yapım eki tespit edilmiştir. Bunlardan 163’ü isim yapan ek olup bu dönemde kullanılan yapım ekleri içindeki oranı yüzde 75’tir. Türkiye Türkçesi ağızlarında ise 325 yapım eki tespit edilmiştir. Bunların 230’u isimleştirme işlevinde kullanılmış olup ağızlarda kullanılan yapım ekleri içindeki oranı yüzde 71’tir. Bu da bize Türkçenin isim ve fiil köklerinden daha çok isim ürettiğini göstermiştir.

Araştırmada Türkiye Türkçesi ağızlarından ayrı olarak sadece Eski Anadolu Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde kullanılan yapım eklerinin sayılarının hemen hemen aynı olduğu görülmüştür. Fakat bu bizi bir yanılgıya düşürmemelidir. Çünkü her iki dönemde de kullanılan ekler aynı değildir. Tespit edilebilen 22 İİYE, 19 FİYE, 11 İFYE ve 13 FFYE olmak üzere toplam 65 yapım eki Türkiye Türkçesinde kullanımdan düşmüştür. Bunun yanında da yaklaşık bu kadar yeni yapım eki Türkiye Türkçesinde kullanılmaya başlanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde kullanımdan düşmüş yapım eklerinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan bütün yapım eklerine oranı yaklaşık yüzde 39’dur.

Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağızlarında ortak olarak kullanılan yapım eklerinin sayısı 59 olarak tespit edilmiştir. EAT’de 214, TT’de 218 ve TTA’da 325 yapım ekinin kullanıldığı göz önünde bulundurulursa yapım eklerinin kullanımında bir sürekliliğinin olmadığı düşünülebilir. Bunlardan ancak bir kısmının tarihî süreç içerisinde devamlılık sağladığı gözlenmiştir.

Araştırmanın ana konusunu teşkil eden tek şekilli, çok işlevli 7 yapım eki tespit edilmiştir: -A, -An, -Ar, -I/-U, -Ik/-Uk, -IA, -sI/-sU. Bunlardan -A ekinin dört işlevli (İİYE, FİYE, İFYE ve FFYE) olarak kullanıldığı görülmüştür. -Ar ve -I/-U eklerinin üç işlevli, diğer eklerin ise iki işlevli oldukları tespit edilmiştir. Yapım ekleri içerisinde bu eklerin diğer eklere göre daha işlek ve canlı ekler olduğu söylenebilir.

Yapım eklerinin bir kısmına bazı dilbilgisi çalışmalarında yer verilirken diğer çalışmalarda yer verilmediği görülmüştür. Türk dilinin bütün yapım eklerinin eksiksiz olarak ortaya konması, bu alanla ilgili çalışma yapanlar için önem arz etmektedir. Bununla ilgili olarak Türkçenin tersine sözlükleri tek tek taranarak bütün yapım eklerinin tespit edilmesi faydalı olacaktır.

Kısaltmalar

- ADÜM-II: Caferoğlu, A. (1994), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II*. Ankara: TDK Yayınları.
- ÇKTA: Türkmenoğlu, A. (2008), *Çukurova Kadirli Dağkolu Türkmen Ağzı Sözlüğü*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- Çrh.: Mansuroğlu, M. (1956), *Ahmet Fakih, Çarhname*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları
- DKor.D.: Ergin, M. (1986), *Dede Korkut Kitabı, Dede Korkut Hikâyeleri, Dresten Nüshası (Metin-Sözlük) (2 b.)*. İstanbul: Ebru Yayınları.
- DS: Derleme Sözlüğü
- EAT: Eski Anadolu Türkçesi
- EİA: Gemalmaz, E. (1995), *Erzurum İli Ağzıları III (Bibliyografya, Sözlük ve Dizinler)*. Ankara: TDK Yayınları
- EM: Canpolat, M. - Önler, Z. (2007) *İshâk bin Murâd, Edviye-i Müfrefe*. Ankara: TDK Yayınları.
- EMİYA: İleri, C. (2008), *Eskişehir İli Mihalççık İlçesi ve Yöresi Ağzıları*. Ankara: TDK Yayınları.
- EMŞer.: Mazıoğlu, H. (1974), *Ahmet Fakih, Kitabı Evsafı Mesacidi'ş-Şerife*. Ankara: TDK Yayınları.
- ET: Eski Türkçe
- GKA: San, S. Ö. (1990), *Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağzıları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Işk.: Yüksel, S. (1965), *Mehmed, Işk-nâme*. Ankara: DTCF Yayınları.
- KA: Yedekçioğlu, K. (1992), *Kayseri Ağzı II-Sözcükler*. Kayseri: Ak Ofset Yayınları.
- KbrA: Saracoğlu E. (2004), *Kıbrıs Ağzı*. Lefkoşa: Ateş Matbaacılık.
- Kıs.Enb.: Hacıeminoğlu, N. (1961), Sa'lebi'nin Kısasu'l-Enbiyasının Tercümesi İzlerinde Bir Gramer Denemesi, *TDED*, XI, 47-66.
- Kur.Ter.: Topaloğlu, A. (1978), *Muhammed bin Hamza (XV. Yüzyılda Yapılmış) Kur'ân Tercümesi (İkinci Cilt Sözlük)*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- MAS: Tor, G. (2004), *Mersin Ağzı Sözlüğü*. İstanbul: Kebikeç Yayınları.
- MC.: Gülsevin, G. (1989), *Ahmed-i Dâî, Miftâhu'l-Cenne (Metin-Dil Özellikleri-Dizin)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Eğitimi Bilim Dalı Doktora Tezi, (Cilt 1-2), VIII, Malatya.
- Mec.Nez.: Canpolat, M. (1982), *Mecmu'atü'n-Nezâir*. Ankara: TDK Yayınları.
- Mev.2: Mansuroğlu, M. (1954), Mevlana Celaleddin Rumi'de Türkçe Beyit ve İbâreler, *TDAY*, 207-220.
- Mİ: Üstünova, K. (2003), *Kutbe'd-dîn İznikî, Mukaddime*. Bursa: Uludağ Üniv. Yayınları.
- MİAS: Çınar, A. A. (2004), *Muğla İli Ağzı Sözlüğü*. İzmir: Birleşik Matbaacılık.
- MKS: Kaya, Ö. - Kozan, H. A. (2003), *Mahalli Kelimeler Sözlüğü*. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.
- Mrzb.: Korkmaz, Z. (1973), *Sadrüddin Şeyhoğlu, Marzuban-name (İneleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*. Ankara: DTCF Yayınları.
- M-VADK: Özdarendeli, N. (2013), Velimeşe Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Selçuk Ü. TAD*, 34, 57-79.

- MZ: Korkmaz, Z. (1973), *Marzubân-nâme Tercümesi, İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*, Ankara: A.Ü. DTCF Yayınları.
- NF: Güney, E.; Güney, H. (2006), *Nevşehir Folkloru 1*. Ankara: Nevşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- SN: Dilçin, C. (1991), *Mes'ud b. Ahmed, Süheyl ü Nev-bahâr, İnceleme-Metin-Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Tıb.Neb.: Çağırın, Ö. (1992), *Ahmed-i Dâî, Tıbb-ı Nebevî (Metin-Dil Özellikleri-Dizin)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Eğitimi Bilim Dalı Doktora Tezi. Malatya.
- TİKT: Yelten, M. (1998), *Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük) Şirvanlı Mahmud*. Ankara: TDK Yayınları.
- TMES: Emiroğlu, K. (1989), *Trabzon Maçka Etimoloji Sözlüğü*. İstanbul: Kebikeç Yayınları.
- TDK: Türk Dil Kurumu
- TT: Türkiye Türkçesi
- TTA: Türkiye Türkçesi Ağızları
- TYA: Demir, N. (2006), *Trabzon ve Yöresi Ağızları III (Sözlük)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Y-BYA: Kibar, O. (1998), *Biga Yöresi Ağızları*, Çanakkale On Sekiz Mart Ün. SBE, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- YZ: Dilçin, D. (1946), *Şeyyad Hamza, Yusuf u Züleyha*. Ankara: TDK Yayınları.

Kaynakça

- Argunşah M. (2011), “Türkçede Zarf-Fiil Eklerinin Durum Ekleriyle Karşılaşması”, *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 6/1, s. 55-68.
- Banguoğlu, T. (2000), *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Dilek, S. (2005), *Eski Anadolu Türkçesinde İsimden Fiil Fiilden Fiil Yapma Ekleri ve Fonksiyonları*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Doğan, E. (2014), “Türkiye Türkçesinde Addan Zarf Türeten Birleşik Ekler Üzerine”, *İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 50, s. 11-28.
- Ergin, M. (1993), *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Erten M. (2007), “+sız Eki Olumsuzluk Eki Midir?” *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 2/4, s. 1168-1173.
- Gedizli, M. (2012), “Türkçede Tek Şekilli ve Çok İşlevli Yapım Ekleri”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 7/4, s. 3351-3369.
- Genc, G. (2005), *Eski Anadolu Türkçesinde İsimden İsim Fiilden İsim Yapma Ekleri ve Fonksiyonları*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Gülsevin, G. (2007), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gülsevin, G. - Boz, E. (2010), *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Güngör, O. C. - Bekar B. - Kaya, M. (2023), *Firdevsî-yi Rûmî Süleymân-nâme-yi Kebîr (36. Cilt) Giriş-İnceleme-Dizin-Tıpkıbasım*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Güzel F. (2015), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Söz Yapımı*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Dili Bilim Dalı (Doktora Tezi), Elazığ.
- Güzel, F. (2018), “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Yapım Ekleri I: Yazı Dilinde Bulunmayan Yapım Ekleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - BELLETEN*, S. 66, s. 73-112.

- Güzel, F. (2020), *Türkiye Türkçesi Ağzalarında Söz Yapımı*. Ankara: TDK Yayınları
- Hatipoğlu, V. (1981), *Türkçenin Ekleri* (2 b.). Ankara: TDK Yayınları.
- Hengirmen, M. (1998), *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Karaağaç, G. (2013), *Türkçenin Dilbilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaoğlu, S. (2016), *Eski Anadolu Türkçesinde (14. YY.) Türetim Ekleri ve Söz Yapımı*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Doktora Tezi), Eskişehir.
- Karaoğlu, S. (2022), *Eski Anadolu Türkçesinde (14. yy.) Türetim Ekleri*. TDK Yayınları: Ankara.
- Korkmaz, Z. (1973), *Marzubân-nâme Tercümesi (Sadru'd-din Şeyhoğlu) İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Köktekin, K. (2008), *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Fenomen Yayınları.
- Öner, M.(2006), “Türkçede İsimden Fiil Yapımı Üzerine Notlar”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C 3, S 1, s. 60-76.
- Özkan, M. (1997), *Tarih İçinde Türk Dili*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, M. (2009), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Paylan, K. (2015), *Türkçede Kelime Türetme Yollarına Genel Bir Bakış*, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli.
- Salman, R. (2003), “Türkçede Sıfat-Fiil Eklerinin Kalıcı İsim Oluşturma İşlevleri” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, S. 47, s. 188-223.
- Savran, H. (2010), “Derleme Sözlüğü’ndeki Kalıplaşmış Ad-Fiillerin Ve Sıfat-Fiillerin Yazı Dilinde Kullanılabilirlik Durumları”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, S. 57, s. 51-92.
- Taş, İ. (2009), *Kutadgu Bilig’de Söz Yapımı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Tekin, T. (2000), *Orhon Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 9.
- Timurtaş, F. K. (1977), *Eski Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Toparlı, R. (1995), *Harezmi Türkçesi*. Sivas: Dilet Ofset Matbaacılık.
- Türk, V. - Doğan, Ş. - Şerifoğlu, Y. (2015), *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları
- Yelten, M. (2009), *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Zülfikar, H. (1991), *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Ankara: TDK Yayınları.